

Explorant un Còdex del segle XIV

03/2013 - **Art i Història.** Un investigador del Departament d'Art i Musicologia de la UAB ha analitzat un còdex del segle XIV anomenat "Libro de la Coronación de los Reyes de Castilla", l'únic document litúrgic conservat per la coronació d'un rei castellà. L'exploració d'aquest manuscrit, que es troba a la Real Biblioteca de El Escorial, revela que aquest document és l'adaptació d'un altre manuscrit, anomenat *Ordo* de Constantinoble, del que, curiosament, se'n conserva un exemplar a l'Arxiu Capítular de Toledo. Finalment, el còdex també mostra que Santiago de Compostel·la va ser el lloc triat originalment per a la coronació d'Alfons XI de Castella, que finalment va ser coronat al monestir de Las Huelgas, a Burgos.

Els bisbes surten a rebre al rei.

El 'Libro de la Coronación de los Reyes de Castilla' és un extraordinari manuscrit que combina dues agrupacions de documents litúrgics, anomenats ordines, de coronació del segle XIV, corresponents als reis de Castella i Aragó.

El primer va ser preparat aparentment per a la coronació i la unció d'Alfonso XI de Castella, esdeveniment que efectivament va tenir lloc en 1332. És l'únic còdex litúrgic conservat per a tal cerimònia en un rei castellà. La seva condició de *unicum* històric i codicològic reflecteix la falta d'interès que la monarquia castellana va tenir en aquest tipus de cerimònies o en el seu possible caràcter sagrat, factor que a diferència d'altres monarquies com la francesa no va importar massa en la consideració del monarca de la Corona de Castella.

El text es compon, en primer lloc, per una introducció destinada a destacar les virtuts del rei i la importància de la seva consagració. En segon lloc, es relata la manera de realitzar la pròpia cerimònia d'unció, coronació i nomenament de cavaller o bescollada. En mancar d'una tradició pròpia, el redactor va adaptar un *Ordo* imperial de coronació, el *Ordo* anomenat de Constantinoble, del que curiosament es conserva un exemplar en l'Arxiu Capítular de Toledo.

El text del Llibre de la Coronació va quedar sense acabar després de la descripció de la cerimònia del nomenament del rei com a cavaller. El mateix va ocórrer amb les miniatures que detallen els actes a realitzar. Es tracta de vint-i-quatre imatges a foli complet i una inicial decorada que il·lustren els elements clau del cerimonial. A partir de la sisena escena, també es van quedar sense acabar, limitant-se al dibuix i alguns traços de color. L'edifici en el qual segons el manuscrit havia de tenir lloc la cerimònia era la catedral de Santiago de Compostel·la. L'esdeveniment, finalment, no va tenir lloc allí, ja que Alfonso XI només va prendre les armes a Santiago i va preferir coronar-se en el monestir de Las Huelgas de Burgos.

En aquest article es discuteixen algunes de les peculiaritats del còdex, incloent l'elecció original de Santiago de Compostel·la com a seu de coronació i el desenvolupament de la mateixa per l'interior de la topografia catedralícia.

Eduardo Carrero Santamaría

Departament d'Art i de Musicologia

Eduardo Carrero Santamaría. "Architecture and Liturgical Space in the Cathedral of Santiago de Compostela. The "Libro de la Coronación de los Reyes de Castilla", *Hispanic Research Journal*, 13-5, 2012, 468-488.